Punainen Risti

LAUSUNTO

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
verojaostolle

18.1.2023

Suomen Punaisen Ristin lausunto hallituksen esityksestä laeiksi arvonlisäverolain muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi (HE 310/2022)

Yleistä

Suomen Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta saada lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi arvonlisäverolain muuttamisesta ja eräistä muista laeista.

Suomen Punainen Risti on julkisoikeudellinen yhdistys, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla tasavallan presidentin asetuksella (827/2017). Suomen Punainen Risti kuuluu maan suurimpiin humanitaarista apua antaviin järjestöihin, ja toimitamme vuosittain materiaaliapua n. 0,5–1 miljoonan euron arvosta. Suomen Punaisella Ristillä on keskusvarasto Tampereen Kalkussa, jonne hankitaan suurissa erissä materiaalia avustustoimintaa varten jaettavaksi maailmalle ja kotimaassa.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi arvonlisäverolakia ja eräitä muita lakeja siten, että siihen lisättäisiin arvonlisäverodirektiivin (2006/112/EY) edellyttämä jäsenvaltioiden hyväksymiä yhteisöjä koskeva verovapautus, jossa niille annettaisiin oikeus saada palautuksena hankintaan sisältyvä arvonlisävero sellaisista tavaroista, jotka nämä toimijat vievät yhteisön ulkopuolelle osana siellä harjoittamaansa hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa. Lisäksi valtiollisten toimijoiden sekä avustus- ja hyväntekeväisyysjärjestöjen maahantuomia perustarvikkeita koskevaa verovapautusta kavennettaisiin niin, että Suomeen tuotavien ja Suomessa käytettävien tuotteiden verovapaus poistetaan.

Suomen Punainen Risti on lausunut lain luonnoksesta valtiovarainministeriölle 17.11.2022. Lausunnossamme esille nostamiamme asioita onkin kiitettävästi otettu huomioon lain jatkovalmistelussa: toiminnan jatkuvaluonteisuus ja tavaroiden käyttämättömyys on nyt määritelty selkeämmin säännöskohtaisissa perusteluissa. Tässä lausunnossa tuomme esille huomioita esitykseen nähdäksemme edelleen sisältyvistä ongelmakohdista.

Suomen Punainen Risti pitää arvonlisäverodirektiivin pakottavan säännöksen implementointia Suomen arvonlisäverolakiin tarpeellisena. Katsomme kuitenkin, että laki tulisi saattaa voimaan takautuvasti, ja että vapautus olisi tehokkaammin toteutettavissa suorana verovapautuksena.

Valtiollisten toimijoiden sekä avustus- ja hyväntekeväisyysjärjestöjen maahantuomien perustarvikkeiden verovapautuksen kaventamisen osalta muutos on nähdäksemme direktiivin täytäntöönpanon kannalta tarpeeton, ja asettaa apua tarvitsevat henkilöt eri asemaan.

Verovapauden toteutus palautusmenettelynä

Esitysluonnoksen mukaan Yhteisön ulkopuolelle suuntautuvaa lakiesityksessä tarkoitettua avustustoimintaa on melko rajatulla joukolla toimijoita. **Verovapautuksen toteutus palautusmenettelynä aiheuttaa hallinnollista taakkaa avustusjärjestöille ja negatiivisen kassavirtavaikutuksen, kun hankintojen arvonlisäveroja haettaisiin takaisin erillisellä palautushakemuksella neljännesvuosittain**.

Myös Verohallinnolle todetaan aiheutuvan kustannuksia tietojärjestelmien muutostöistä ja ylläpidosta, palautushakemusten käsittelystä sekä asian ohjauksesta ja tiedottamisesta.

Arvonlisäverodirektiivi antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden toteuttaa verovapautus suorana verottomuutena tai palautusmenettelynä. Lakimuutoksen kohderyhmän ollessa rajattu, **Suomen Punaisen Ristin näkemyksen mukaan vapautus olisi tehokkaammin toteutettavissa suorana verottomuutena.** Tällöin Verohallinnonkin kulut uuden järjestelmän luomisesta vähenisivät.

Vastaavalla tavalla arvonlisäverolain 38 f §:n (840/2022) väliaikainen verottomuus koskien Ukrainan sotaa pakeneville jaettavien tavaroiden tai näihin liittyvien palveluiden verottomuudesta on toteutettu suorana verottomuutena eli ns. nollaverokannan alaisena myyntinä. Myös COVID-19 tarvikkeita koskeva väliaikainen verottomuus arvonlisäverolain 38 c § (486/2020) ja 38 d § (1113/2021) on toteutettu suorana verottomuutena.

Se, että avustustoimintaa harjoittava järjestö voi harjoittaa toimintaansa Suomessa, toisessa jäsenvaltiossa tai EU:n ulkopuolelle, ei ole edellytä vapautuksen myöntämistä palautusmenettelynä. Suora verottomuus soveltuu myös tilanteisiin, joissa tavaroiden lopullinen käyttötarkoitus ja -paikka ei ole vielä tiedossa: Ostajana toimiva avustusjärjestö antaa myyjälle vakuutuksen siitä, mihin käyttöön tavara tulee. Vastaavasti on säädetty arvonlisäverolain 209 j §:n 5 momentissa (486/2020), jonka mukaan ostajan on annettava myyjälle selvitys siitä, että tavarat on ostettu sellaiseen käyttöön, joka täyttää verottomuuden edellytykset.

Lain soveltaminen

Luonnoksen mukaan lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2023. Lakia sovellettaisiin, jos myyty tavara on toimitettu, tavaran yhteisöhankinta on tehty tai maahantuodusta tavarasta on syntynyt vero suorittamisvelvollisuus lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen. Palautusta voisi kuitenkin hakea aikaisintaan 1.1.2024.

Suomen Punaisella Ristillä on keskusvarasto Tampereen Kalkussa, jonne hankitaan avustustoimintaa varten suurissa erissä tavaraa. Suomen Punainen Risti on tehnyt ja tekee jatkuvasti tavarahankintoja, jotka täyttävät luonnoksessa esitetyn uuden AVL 125 §:n verovapautuksen edellytykset**. Suomen Punainen Risti katsoo, että verovapautus tulee säätää taannehtivasti kattamaan myös niiden tavaroiden hankinnat, jotka on hankittu ennen lain voimaantuloa.** Sen, että Suomi ei ole saattanut kansallisessa lainsäädännössä voimaan arvonlisäverodirektiivin 146 artiklan 1 kohdan b alakohdassa edellytettyä verovapautusta, ei tulisi jäädä verovelvollisen vahingoksi.

Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan aina, kun direktiivin säännökset ovat sisältönsä osalta ehdottomia ja riittävän täsmällisiä, yksityiset oikeussubjektit voivat kansallisissa tuomioistuimissa vedota niihin jäsenvaltiota vastaan, jos jäsenvaltio ei ole saattanut direktiiviä osaksi kansallista oikeusjärjestystä määräajassa tai jos direktiivi on saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä virheellisesti.[1]

Tämä huomioiden laki tulisi saattaa voimaan takautuvasti siten, että se koskisi vähintäänkin hankintoja vuodesta 2020 alkaen. Avustusjärjestöillä on olemassa riittävä dokumentaatio tavaroiden

[1] C-62/00 Marks & Spencer, kohta 25

hankinnoista ja lähetyksistä avustuskohteisiin, joiden perusteella vapautuksen edellytykset voidaan todeta myös jälkikäteen.

Perustarvikkeiden maahantuonnin verovapautuksen kaventaminen

Hallituksen esityksessä valtiollisten toimijoiden sekä avustus- ja hyväntekeväisyysjärjestöjen maahantuomia perustarvikkeita koskevaa verovapautusta kavennettaisiin niin, että Suomeen tuotavien ja Suomessa käytettävien tuotteiden verovapaus poistetaan. Tullittomuusasetuksen 61 artikkelin mukaista tuontitullittomuutta ja sen mukaista arvonlisäverottomuutta ollaan poistamassa, paitsi niissä tapauksissa, kun tavara on saatu ilmaiseksi. Nähdäksemme tämä ei ole tarpeellista direktiivin implementoimiseksi Suomen lainsäädäntöön.

Kristiina Kumpula
pääsihteeri